

JISMONIY TARBIYA VA SPORT TASHKILOTI FAOLIYATINI STRATEGIK REJALASHTIRISH. JISMONIY TARBIYA VA SPORT TASHKILOTI BIZNES- REJASINING TARKIBIY TUZULISHI

Safarov Ramazon

Ijtimoiy fanlar fakulteti Jismoniy madaniyat yo'nalishi 3-bosqich talabasi

Bozorov O'tkir

Ilmiy rahbar:

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada jismoniy tarbiya va sport tashkilotlari faoliyatini samarali tashkil etishning muhim jihatlaridan biri bo'lgan rejalashtirish jarayoni tahlil qilinadi. Shuningdek, sport tashkilotlarining biznes-rejasini ishlab chiqishning nazariy asoslari, uning tarkibiy tuzilishi va amaliy ahamiyati yoritiladi. Maqolada sport muassasalari faoliyatini strategik va operativ boshqarishda biznes-rejaning roli, uning asosiy bo'limlari hamda ularni shakllantirish tamoyillari ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Natijada jismoniy tarbiya va sport sohasida boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: jismoniy tarbiya, sport tashkiloti, rejalashtirish, biznes-reja, strategik boshqaruv, sport marketingi, moliyaviy rejalashtirish, tashkiliy tuzilma, xizmat ko'rsatish, sport iqtisodiyoti.

Annotation: This scientific article analyzes the planning process as one of the key factors in the effective organization of physical education and sports institutions. It also highlights the theoretical foundations of developing a business plan, its structural components, and its practical significance in sports organizations. The article substantiates the role of a business plan in strategic and operational management, describes its main sections, and outlines the principles of their formation. As a result, recommendations aimed at improving management efficiency in the field of physical education and sports are proposed.

Keywords: physical education, sports organization, planning, business plan, strategic management, sports marketing, financial planning, organizational structure, service provision, sports economics.

Аннотация: В данной научной статье рассматривается процесс планирования как один из важнейших факторов эффективной организации деятельности учреждений физической культуры и спорта. Также освещаются теоретические основы разработки бизнес-плана, его структурные элементы и практическое значение в деятельности спортивных организаций. Обосновывается роль бизнес-плана в стратегическом и оперативном управлении, раскрываются его основные разделы и принципы их формирования. В результате предложены рекомендации, направленные на повышение эффективности управления в сфере физической культуры и спорта.

Ключевые слова: физическая культура, спортивная организация, планирование, бизнес-план, стратегическое управление, спортивный маркетинг, финансовое планирование, организационная структура, оказание услуг, экономика спорта.

Jismoniy tarbiya va sport tashkilotlari faoliyatini samarali tashkil etishda rejalashtirish boshqaruvning eng muhim funksiyalaridan biri hisoblanadi. Rejalashtirish jarayoni tashkilotning mavjud imkoniyatlari, tashqi muhit omillari va istiqboldagi maqsadlarini o'zaro uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

Nazariy jihatdan rejalashtirish quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

maqsadlarni aniqlash, tashqi va ichki muhitni tahlil qilish, strategiyalarni ishlab chiqish, resurslarni taqsimlash, natijalarni monitoring qilish. Sport tashkilotlarida rejalashtirishning o'ziga xosligi shundaki, bu jarayon nafaqat iqtisodiy samaradorlikni, balki ijtimoiy samaradorlikni ham ta'minlashi zarur. Masalan, aholining sog'lom turmush tarziga jalb etilishi, yoshlar orasida sport madaniyatini rivojlantirish kabi ko'rsatkichlar ham muhim hisoblanadi.

Bundan tashqari, zamonaviy sharoitda rejalashtirish jarayoni SWOT-tahlil asosida amalga oshiriladi. Bu usul orqali tashkilotning kuchli (Strengths), zaif (Weaknesses), imkoniyatlar (Opportunities) va tahdidlar (Threats) aniqlanadi. Natijada strategik qarorlar yanada asoslangan holda qabul qilinadi.

Sport tashkilotlarida biznes-rejaning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati

Sport tashkilotlarida biznes-reja ikki yo'nalishda muhim ahamiyat kasb etadi: iqtisodiy va ijtimoiy,

Iqtisodiy ahamiyati shundan iboratki, biznes-reja orqali:

tashkilot daromad manbalari aniqlanadi, xarajatlar optimallashtiriladi, investitsiyalar jalb qilinadi, moliyaviy barqarorlik ta'minlanadi

Masalan, fitness markazi ochishda biznes-reja orqali qancha mijoz jalb etilishi, xizmat narxлари va xarajatlar prognozi aniqlanadi. Bu esa loyihaning rentabelligini oldindan baholash imkonini beradi.

Ijtimoiy ahamiyati esa quyidagilarda namoyon bo'ladi:

aholining sog'lig'ini mustahkamlash;

yoshlarni sportga jalb etish;

salbiy ijtimoiy holatlarning oldini olish;

sport infratuzilmasini rivojlantirish.

Shu bois sport tashkilotlarida biznes-reja faqat foyda olish vositasi emas, balki ijtimoiy rivojlanish instrumenti sifatida ham qaraladi.

Sport tashkiloti biznes-rejasining tarkibiy tuzilishini chuqur tahlili

Rezyume (Executive Summary)

Rezyume biznes-rejaning eng muhim qismlaridan biri bo'lib, investor yoki o'quvchi aynan shu bo'lim orqali loyiha haqida dastlabki tasavvurga ega bo'ladi. Shu sababli unda quyidagilar aniq va lo'nda ifodalanishi zarur:

loyiha maqsadi, xizmat turi, bozor imkoniyatlari, moliyaviy natijalar, investitsiya talabi.

Rezyume qisqa bo'lishiga qaramay, butun biznes-rejaning mazmunini o'zida mujassam etadi.

Tashkilot tavsifi (Company Description)

Bu bo'limda sport tashkilotining umumiy xarakteristikasi beriladi. Jumladan:

tashkilot nomi va huquqiy shakli, joylashuvi, faoliyat yo'nalishi, asosiy maqsad va vazifalar, rivojlanish strategiyasi.

Masalan, ixtisoslashtirilgan sport maktabi o'z faoliyatini yosh sportchilarni tayyorlashga yo'naltirsa, fitness markazi aholiga sog'lomlashtirish xizmatlarini taklif etadi. Shu bois tashkilot tavsifi aniq va yo'naltirilgan bo'lishi zarur.

Bozor tahlili (Market Analysis)

Bozor tahlili biznes-rejaning eng asosiy bo'limlaridan biri bo'lib, unda tashqi muhit chuqur o'rganiladi. Bu yerda quyidagilar tahlil qilinadi:

Maqsadli auditoriya (yoshlar, kattalar, professional sportchilar);

Raqobatchilar (mavjud sport klublari, fitness markazlari);

Talab va taklif (sport xizmatlariga bo'lgan ehtiyoj);

Bozor tendensiyalari (sog'lom turmush tarzining ommalashuvi).

Masalan, hozirgi kunda fitnes va individual trening xizmatlariga talab ortib borayotgani sport tashkilotlari uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Xizmatlar tavsifi (Services Description)

Bu bo'limda tashkilot tomonidan ko'rsatiladigan xizmatlar batafsil yoritiladi. Har bir xizmat turi quyidagi mezonlar asosida tahlil qilinadi:

xizmat mazmuni, sifat darajasi, narxi, raqobat ustunligi.

Masalan: individual mashg'ulotlar, guruhli treninglar, sport musobaqalari tashkil etish, onlayn trening dasturlari.

Zamonaviy sport tashkilotlari xizmatlarni diversifikatsiya qilish orqali mijozlar sonini oshirmoqda.

Marketing rejasi (Marketing Plan)

Marketing rejasi sport xizmatlarini bozorda muvaffaqiyatli joylashtirishga xizmat qiladi. Unda quyidagilar muhim:

Narx siyosati – xizmatlar narxini belgilash;

Reklama strategiyasi – ijtimoiy tarmoqlar, bannerlar, PR;

Sotuv kanallari – onlayn va oflayn platformalar;

Mijozlar bilan aloqalar – sodiqlik dasturlari.

Hozirgi davrda Instagram, Telegram kabi platformalar sport xizmatlarini targ'ib qilishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Tashkiliy reja (Organizational Plan)

Tashkiliy reja tashkilotning boshqaruv tizimini ifodalaydi. Unda:

boshqaruv strukturalari; xodimlar soni va malakasi; vazifalar taqsimoti; motivatsiya tizimi ko'rsatiladi.

Malakali murabbiylar va menejerlar mavjudligi sport tashkilotining muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biridir.

Moliyaviy reja (Financial Plan)

Moliyaviy reja biznes-rejaning eng muhim qismi hisoblanadi. Unda quyidagilar batafsil hisoblab chiqiladi: boshlang'ich investitsiyalar, operatsion xarajatlar, daromad prognozi, foyda va zarar tahlili, rentabellik ko'rsatkichlari.

Masalan, sport zal ochishda jihozlar, ijara, reklama va ish haqi xarajatlari oldindan aniqlanishi lozim.

Risklarni baholash va boshqarish (Risk Analysis)

Har qanday faoliyatda risklar mavjud bo'ladi. Sport tashkilotlarida asosiy risklar quyidagilar: mijozlar sonining kamayishi, raqobatning kuchayishi; moliyaviy muammolar, tashqi omillar (pandemiya va boshqalar).

Risklarni kamaytirish uchun diversifikatsiya, marketingni kuchaytirish va zaxira mablag'lar yaratish tavsiya etiladi.

Zamonaviy sport tashkilotlarini rejalashtirishda innovatsion yondashuvlar

Zamonaviy sport tashkilotlari faoliyatini rejalashtirishda innovatsion texnologiyalar muhim rol o'ynamoqda. Jumladan:

raqamli platformalar (mobil ilovalar orqali ro'yxatdan o'tish);

onlayn trening tizimlari;

ma'lumotlar tahlili (data analytics) orqali mijoz xulqini o'rganish;

sun'iy intellekt asosida xizmatlarni moslashtirish.

Bunday yondashuvlar sport tashkilotlariga raqobatda ustunlik beradi va xizmatlar sifatini oshiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sport tashkilotlari faoliyatini samarali rejalashtirish ularning uzoq muddatli muvaffaqiyatini ta'minlaydi. Ayniqsa, biznes-rejaning to'g'ri tuzilishi va har bir bo'limning chuqur tahlil qilinishi tashkilotning iqtisodiy va ijtimoiy samaradorligini oshiradi.

Shu bilan birga, zamonaviy sharoitda innovatsion yondashuvlarni joriy etish, marketing strategiyalarini takomillashtirish va mijozga yo'naltirilgan xizmatlarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'.Bozorov, F.Asadov, S.Bohodirov Sport menejmenti "O'quv-uslubiy majmua" Shaxrisabz 2025-yil
2. M.S.Qosimov, A.Yusupov, Sh.J.Ergashxodjayeva, M.M.Yo'ldoshev "Marketing" Darslik Toshkent 2005
3. S.Elmirzayev "Zamonaviy korporativ boshqaruv" Toshkent 2019
4. Sh.Zaynutdinov "Korporativ boshqaruv" O'quv-uslubiy majmua Toshkent 2018